

Lausunto

22.01.2026

Asia: VN/26633/2024

## **Lausuntopyyntö perustuslain 10 §:n tarkistamista valmistelleen työryhmän mietinnöstä**

### **Lausunnonantajan lausunto**

**1. Mietinnössä ehdotetaan, että perustuslain 10 §:n 2 momentissa säädettäisiin yleisesti kaiken luottamuksellisen viestin salaisuuden loukkaamattomuudesta. Nimenomaiset viittaukset kirjeen ja puhelun luottamuksellisuuteen poistettaisiin säännöstekstistä.**

**Pidättekö kyseistä muutosta perusteltuna? Miten arvioitte ehdotettua säännöstekstiä ja sen perusteluja?**

Effi kannattaa ehdotettua muutosta. On hyvä tuoda esille luottamuksellisen viestinnän teknologianeutraalius myös lakitekstissä. Huomautamme kuitenkin, ettei tarve muutokselle ole kiireellinen ja se voitaisiin säätää normaalissa perustuslain säätämisjärjestyksessä.

**2. Perustuslain 10 §:n 3 ja 4 momentteihin lisättäisiin rajoitusperuste, joka mahdollistaisi kotirauhan suojan ja luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan rajoittamisen tiedon hankkimiseksi yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaavan vakavan rikollisuuden torjumiseksi (ns. uhkaperusteinen rikostiedustelu).**

**Pidättekö kyseistä muutosta perusteltuna? Miten arvioitte ehdotettua säännöstekstiä ja sen perusteluja?**

Effi vastustaa jyrkästi tällaisen rajoitusperusteen lisäämistä. Vaikka muussa lainsäädännössä määriteltäisiin tarkkaan minkälaisien rikosten torjumiseksi rajoitusta voitaisiin käyttää, on uhkaperusteisuus jo määritelmällisesti aina epätarkkaa ja pitkälti viranomaisen oman tulkinnan varassa.

Tämä olisi ristiriidassa EIT:n tulkintakäytännössä olevan täsmällisyysvaatimuksen kanssa. Toimivaltuuksien kohde ei tule riittävän täsmällisesti määritellyksi, kun sama viranomainen itse määrittelee uhan ja antaa tuomioistuimelle kaikki tiedot, joita tämä käyttää uhan arvioimiseen. Väärinkäytösten vaara on ilmeinen.

On huomionarvoista, että mietinnössä ei ole arvioitu tehokkaiden oikeusturvakeinojen tosiasiallista toteutumista sitten tiedustelulakien säätämisen, vaikka esimerkiksi vuonna 2025 oikeusasiamies Petri Jääskeläinen on kertonut (Helsingin Sanomat 14.8.2025), että nykyisessä tilanteessa oikeusturvakeino toimenpiteiden kohteeksi joutuneille jälkikäteisesti informoinnista ei käytännössä

toimi. Jääskeläisen mukaan ilmoittamatta jättämisestä on tullut eräiden poikkeussäännösten kautta pääsääntö.

Ottaen huomioon ongelmat oikeusturvakeinojen tosiasiallisessa toteutumisessa tällainen ylimääräinen perusoikeuksien rajoitus olisi myös suhteeton.

Perusoikeusongelmien lisäksi tällaisen epätasaisesti määritellyn valvontaoikeuden lisääminen voi myös itsessään heikentävästi vaikuttaa yksilön tai yhteiskunnan turvallisuuteen. Mietinnössä ei mitenkään arvioida riskejä, joita turvallisuudelle aiheutuisi näistä toimivaltuuksista korruptoituneen viranhaltijan tai poliittisen korruption vuoksi. Helsingin huumepoliisin virkamiesten rikostuomiot ja Unkarin ja USA:n viime aikainen autoritäärinen kehitys ovat käytännön esimerkkejä siitä, että nämä uhkakuvat ovat kaikkea muuta kuin teoreettisia.

Lisäksi huomautamme, että vaikka mietinnössä nostetaan toistuvasti esiin kasvanut viranomaisvastaisuus yhteiskunnallisena ongelmana, ei siinä ole mitenkään huomioitu sitä vaikutusta, että tiedusteluorganisaatioiden valvontavaltuuksien lisääminen on itsessään omiaan lisäämään ihmisten pelkoa ja vihamielisyyttä viranomaisia kohtaan. Liiallinen viranomaisvalvonta koetaan jo nyt uhkaavaksi.

**3. Mietinnössä ehdotetaan tiedustelutoimivaltuuksien käyttämisen mahdollistamista kotirauhan suojaamissa tiloissa. Perustuslain 10 §:n 3 momenttiin lisättäisiin nykyistä 4 momenttia vastaava rajoitusperuste, joka mahdollistaisi kotirauhan suojan rajoittamisen tiedon hankkimiseksi sotilaallisesta toiminnasta taikka sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta.**

**Pidättekö kyseistä muutosta perusteluna? Miten arvioitte ehdotettua säännöstekstiä ja sen perusteluja?**

Effi vastustaa jyrkästi tällaisen rajoitusperusteen lisäämistä. Kun muutenkin ”muu kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaava toiminta” on jo itsessään hyvin epätasainen määritelmä, on myös uhkaperusteisuus jo määritelmällisesti aina epätarkkaa ja pitkälti viranomaisen oman tulkinnan varassa.

Tämä olisi ristiriidassa EIT:n tulkintakäytännössä olevan täsmällisyysvaatimuksen kanssa. Toimivaltuuksien kohde ei tule riittävän täsmällisesti määritellyksi, kun sama viranomainen itse määrittelee uhan ja antaa tuomioistuimelle kaikki tiedot, joita tämä käyttää uhan arvioimiseen. Väärinkäytöksen vaara on ilmeinen.

On huomionarvoista, että mietinnössä ei ole arvioitu tehokkaiden oikeusturvakeinojen tosiasiallista toteutumista sitten tiedustelulakien säätämisen, vaikka esimerkiksi vuonna 2025 oikeusasiamies Petri Jääskeläinen on kertonut (Helsingin Sanomat 14.8.2025), että nykyisessä tilanteessa oikeusturvakeino toimenpiteiden kohteeksi joutuneille jälkikäteisesti informoinnista ei käytännössä toimi. Jääskeläisen mukaan ilmoittamatta jättämisestä on tullut eräiden poikkeussäännösten kautta pääsääntö.

Ottaen huomioon ongelmat oikeusturvakeinojen tosiasiallisessa toteutumisessa tällainen ylimääräinen perusoikeuksien rajoitus olisi myös suhteeton.

Perusoikeusongelmien lisäksi tällaisen epätasaisesti määritellyn valvontaoikeuden lisääminen voi myös itsessään heikentävästi vaikuttaa yksilön tai yhteiskunnan turvallisuuteen. Mietinnössä ei mitenkään arvioida riskejä, joita turvallisuudelle aiheutuisi näistä toimivaltuuksista korruptoituneen

viranhaltijan tai poliittisen korruption vuoksi. Helsingin huume poliisin virkamiesten rikostuomiot ja Unkarin ja USA:n viime aikainen autoritäärinen kehitys ovat käytännön esimerkkejä siitä, että nämä uhkakuvat ovat kaikkea muuta kuin teoreettisia.

Lopuksi huomautamme, että vaikka mietinnössä nostetaan toistuvasti esiin kasvanut viranomaisvastaisuus yhteiskunnallisena ongelmana, ei siinä ole mitenkään huomioitu sitä vaikutusta, että tiedusteluorganisaatioiden valvontavaltuuksien lisääminen on itsessään omiaan lisäämään ihmisten pelkoa ja vihamielisyyttä viranomaisia kohtaan. Liiallinen viranomaisvalvonta koetaan jo nyt uhkaavaksi.

**4. Mietinnössä ehdotetaan perustuslain 10 §:n 3 ja 4 momenttien sanamuotojen muuttamista vastaamaan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä tapahtunutta kehitystä. Molemmissa momenteissa käytettäisiin ilmaisua ”rikosten estämiseksi ja selvittämiseksi”.**

**Pidättekö kyseistä muutosta perusteltuna? Miten arvioitte ehdotettua säännöstekstiä ja sen perusteluja?**

Effi kannattaa muutoksia, jotta lakiteksti tulisi vastaamaan paremmin todellista oikeuskäytäntöä. Tämä parantaisi ihmisten oikeusturvaa. Huomautamme kuitenkin, ettei tarve muutokselle ole kiireellinen ja se voitaisiin säätää normaalissa perustuslain säätämisyjärjestyksessä.

**5. Pidättekö perusteltuina mietinnön liitteessä esitettyä arviointia ja johtopäätöksiä kotirauhan suojan rajoittamista koskevan lakivarauksen ja Euroopan unionin lainsäädännön suhteesta?**

Arviointi on perusteltu. Effi kannattaa perusoikeusrajoitusten mahdollisimman täsmällisen sanamuodon säilyttämistä, koska sillä on ainakin teoreettinen EU-oikeuden kehitystä ohjaava lainsäädäntövaikutus.

**6. Muut huomionne työryhmän mietinnöstä**

Olemme jo kohdissa 2. ja 3. huomauttaneet että mietintö on laadittu puutteellisesti, eikä siinä ole tarpeeksi arvioitu tasapainoa perusoikeuksien rajoitusten ja oikeusturvakeinojen tosiasiallisen toteutumisen välillä, eikä mietinnössä myöskään ole huomioitu mahdollisia yhteiskunnallisia ja turvallisuusriskejä, joita uusista toimivaltuuksista voisi aiheutua.

Toosi Topi  
Electronic Frontier Finland - Effi ry